

Międzynarodowe standardy zamówień publicznych – wybrane aspekty

International standards of public procurements- selected standards

mgr Dominik Tyrawa

I. Wstęp

Zamówienia publiczne na świecie to tygiel przeróżnych przepisów, aktów modelowych, umów międzynarodowych i instrukcji. Z racji ogromnych środków finansowych jakie absorbują zamówienia publiczne, cieszą się one nie słabnącym zainteresowaniem ze strony potencjalnych wykonawców, jak i podmiotów udzielających zamówienia. Opinia publiczna niejednokrotnie emocjonuje się sposobem realizacji większych zamówień. W powyższej sytuacji przed ustawodawcą stoi bardzo trudna rola takiego skonstruowania przepisów regulujących charakteryzowane kwestie, czyniących zadość oczekiwaniom zarówno bezpośrednich uczestników jak i opinii publicznej. W poniższym artykule podjęto próbę charakterystyki najpopularniejszych aktów instruktażowych, tj. Ustawy Modelowej ONZ, Instrukcji Banku Światowego oraz Umowy o zamówieniach publicznych Światowej Organizacji Handlu ze szczególnym uwzględnieniem zainteresowanych podmiotów oraz trybów, w jakich udziela się zamówień.

II. Ustawa Modelowa Organizacji Narodów Zjednoczonych

Komisja Narodów Zjednoczonych do spraw międzynarodowego prawa handlowego¹ przyjęła Ustawę Modelową Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie zamawiania towarów, robót budowlanych i usług² na dwudziestej szóstej sesji, która odbyła się w Wiedniu w 1993r.³ przed Ustawą Modelową stanęła trudna rola poradnika jak i modelowej regulacji prawnej w dziedzinie zamówień publicznych, zarówno dla krajów posiadających już regulacje normujące dziedziny zamówień publicznych, jak i krajów, które nie posiadają takich regulacji. Tekst Ustawy Modelowej umieszczono w aneksie I do raportu Komisji UNCITRAL z jej dwudziestej szóstej sesji⁴. W trakcie prac nad Ustawą Modelową opracowano też pełniący rolę komentarza,

¹ Dalej UNCITRAL.

² Dalej Ustawa Modelowa.

³ Szerzej O. Lissowski, *Zamówienia publiczne w Stanach Zjednoczonych i Unii Europejskiej – wybrane zagadnienia prawne i ekonomiczne*, Warszawa 2001, s. 13-14.

⁴ Protokoły Urzędowe Zgromadzenia Ogólnego, Suplement nr 17 (A/48/17).

Przewodnik dotyczący Ustawy Modelowej. Był to tekst towarzyszący charakteryzowanemu aktowi⁵.

Adresatem Ustawy Modelowej są w szczególności państwa rozwijające się. To właśnie na tym akcie winny wzorować swoje regulacje, dotyczące zamówień publicznych. Ustawa Modelowa czyni zadość minimalnym wymogom nowoczesnego prawa zamówień publicznych. Za główne cele uważa się maksymalizację konkurencji oraz zapewnienie rzetelnego traktowania wykonawców i dostawców. Oprócz tego Ustawa Modelowa zapewnia, iż środki publiczne będą wydatkowane w sposób profesjonalny i nie budzący wątpliwości⁶.

Zakres Ustawy Modelowej jest dosyć szeroki. W trakcie prac nad charakteryzowanym aktem, przyjęto, że zakres zastosowania winien być jak najszerszy. Wyłączenia dotyczą zamówień z dziedziny bezpieczeństwa narodowego, zamówień wyłączonych przez przepisy o zamówieniach publicznych oraz zezwolono na inne wyłączenia, dokonane przez państwo wprowadzające ustawę⁷.

Publikowanie treści ustawy, przepisów wykonawczych oraz ogólnie obowiązujących dyrektyw czy też zaleceń administracyjnych należy każdorazowo niezwłocznie publiko-

wać i systematycznie aktualizować⁸. Kwalifikowanie dostawców i wykonawców odbywa się na podstawie bardzo rygorystycznych wymogów. Ustawa Modelowa nie pozostawia zbyt dużej dozy swobody ustawodawcy dokonującemu recepcji aktu prawnego do porządku prawnego własnego państwa.

Ustawa Modelowa przewiduje siedem trybów zamówień publicznych. Za podstawowy tryb (podobnie zresztą jak na całym świecie) uważa się tryb przetargowy. Jednostka zamawiająca może jednak użyć innego trybu niż postępowanie przetargowe, tylko po zastosowaniu odpowiednich standardów oraz po stwierdzeniu okoliczności i przyczyn, którymi się kierowała. Przyczyny i okoliczności uwzględnia się w protokole⁹. Co do kolejnego trybu Ustawa Modelowa pozostawia wybór ustawodawcy, proponując przetarg dwustopniowy zgodnie z art. 37, albo zaproszenie do składania propozycji zgodnie z art. 38 lub też negocjacje z zachowaniem konkurencji zgodnie z art. 39¹⁰. Przy czym sytuacje, w których można zastosować negocjacje z zachowaniem konkurencji mają szerszy katalog przesłanek niż pozostałe dwa tryby¹¹. Wprowadzenie kolejnego trybu, przetargu ograniczonego wynikało z wyjątkowych sytuacji, które może napotkać udzielający zamówienia. W grę wchodzi aspekty oszczędności i skuteczności. Po spełnieniu wskazanych

⁵ Tłumaczenie Ustawy Modelowej oraz Przewodnika do Ustawy Modelowej znajduje się na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych,

http://www.uzp.gov.pl/menu/zagr_start.html, (stan na 1 czerwca 2007 r.).

⁶ Por. Przewodnik do Ustawy Modelowej.

⁷ Art. 1 ust. 2 Ustawy Modelowej.

⁸ Art. 5 Ustawy Modelowej.

⁹ Por. art. 16 Ustawy Modelowej.

¹⁰ Art. 17 ust. 1 Ustawy Modelowej.

¹¹ Art. 17 ust. 2 Ustawy Modelowej.

przesłanek¹² można zaprosić do uczestnictwa ograniczoną liczbę dostawców lub wykonawców. Gdy w grę wchodzi zamówienie łatwo dostępnych towarów, które nie są wytwarzane według szczególnych kryteriów i mają ustalony rynek, można zastosować według trybu przewidzianego w art. 19 zaproszenie do składania ofert cenowych. Ważnym kryterium jest też wartość zamawianego kontraktu, która musi być niższa od wartości określonej w przepisach o zamówieniach. Jednostka zamawiająca nie może dzielić swych zamówień tak, aby czynić zadość warunkom zastosowania zaproszenia do składania ofert cenowych. Ostatnim trybem, o niekonkurencyjnym charakterze jest zamówienie z pojedynczego źródła. Katalog sytuacji, w których może być zastosowane jest bardzo rygorystycznie skonstruowany, nie pozostawiający wątpliwości co do zastosowania¹³.

III. Instrukcja Banku Światowego

Grupa Banku Światowego¹⁴ to największa międzynarodowa instytucja finansowa wspierająca rozwój i poprawiająca warunki życia w krajach rozwijających się. Oferuje szeroki zakres zarówno produktów jak i też usług, zapewnia możliwość udziału firm, które GBS finansuje. Sieć działalności to nie tylko kraje najbardziej rozwinięte Europy, Ameryki Północ-

nej, Oceanii i Azji, ale też Afryka i Ameryka Południowa.

W Polsce powyższa struktura działa w Polskiej Konfederacji Pracydawców Prywatnych Lewiatan w ramach sieci Private Sektor Liaison Officers to the World Bank Group (PSLO) stworzonej przez GBS¹⁵. Spectrum działania GBS jest ogromne. Roczne kwoty to 15-20 mld dolarów na przedsięwzięcia, w ramach których realizuje się 30-40 tys. przetargów o różnorodnej wartości zamówienia¹⁶. Ze środków finansowych GBS korzystało wiele instytucji, jak np. polski Urząd Zamówień Publicznych¹⁷.

W celu ułatwiania odnajdywania się w powyższych zamówieniach, GBS wydała Instrukcję precyzującą sposób realizacji zamówień publicznych przez nią finansowanych¹⁸. Publikacja precyzuje sposób realizacji

¹⁵ Por. K. Kowalewska, *Nowe rynki dla polskich firm*, http://www.biznespolska.pl/leviatan/bank_światowy.htm, (stan na 1 czerwca 2007 r.).

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Zob. *Ogłoszenie UZP*, Informator Urzędu Zamówień Publicznych, nr 9/2002, <http://uzp.gov.pl>, stan na 1 czerwca 2007 r.

¹⁸ Zob. *International Bank for Reconstruction and Development Guidelines, Procurement under IBRD Loans and IDA Credit*, Washington 2004. Autor korzysta z nieoficjalnego tłumaczenia, *Instrukcji Banku Światowego – Zamówienia publiczne realizowane na podstawie środków z pożyczek Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju (MBOiR) i kredytów Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (MSR)*, znajdującego się na <http://siteresources.worldbank.org/> w przypadku sprzeczności tekstu oryginalnego z wykorzystanym tekstem, jako tekst źródłowy należy traktować oryginał.

¹² Art. 18 Ustawy Modelowej.

¹³ Art. 20 Ustawy Modelowej.

¹⁴ Dalej GBS.

projektów finansowanych częściowo lub w całości z pożyczki Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju¹⁹, z kredytu lub grantu Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju²⁰. Wymagania zarówno MBOiR jak i MSR w stosunku do zamówień publicznych są identyczne.

Według Instrukcji odpowiedzialność za realizację projektu spoczywa na pożyczkobiorcy. Należy pamiętać, że może dojść do sytuacji, iż podmiot odpowiedzialny za realizację projektu pełnić będzie tylko rolę pośrednika. Wówczas projekt realizuje inna agencja lub też jednostka. Ogólne zasady wskazywane w Instrukcji dotyczą potrzeby oszczędności i efektywności w czasie realizacji projektu (dotyczy to również zamawiania towarów i usług). Po drugie GBŚ dąży do zapewnienia wszystkim oferentom, którzy się kwalifikują, takich samych informacji i możliwości w zakresie konkurencyjnego ubiegania się o kontrakty na dostawy towarów i prac finansowych przez GBŚ. Po trzecie GBŚ jest zainteresowany popieraniem rozwoju przemysłu wytwórczego kraju kontrahenta czyli pożyczkobiorcy. Czwartym, niezbędnym elementem jest zapewnienie przejrzystości procesu zamówień²¹.

Zakres stosowania Instrukcji jest szeroki. Zamówione towary lub prace muszą mieć zadowalającą jakość i muszą być skoordynowane z resztą projektu. Oprócz tego muszą

być dostarczone lub wykonane w odpowiednim czasie oraz muszą być wycenione w taki sposób, aby czynić zadość ekonomicznej i finansowej zasadności projektu²².

Głównym trybem wskazanym w Instrukcji jest międzynarodowy przetarg konkurencyjny²³. Jego podstawowym zadaniem jest dostarczanie wszystkim zakwalifikowanym potencjalnym oferentom²⁴, wszystkich informacji, nie tylko z właściwym wyprzedzeniem, ale też odpowiednie zakomunikowanie tym podmiotom szans oraz wymagań. Niezwykle ważną rolę odgrywa powiadomienie o przetargu i możliwościach z nim związanych. Takie zawiadomienie powinno nastąpić odpowiednio wcześnie. Na pożyczkobiorcy spoczywa przygotowanie i przedłożenie GBŚ ogólnego zawiadomienia przetargowego²⁵. Po stronie GBŚ spoczywa obowiązek umieszczenia wymienionego zawiadomienia w publikacji Organizacji Narodów Zjednoczonych²⁶. Zawiadomienie powinno zawierać informacje dotyczące sumy i celu pożyczki, zakresu zamówień oraz dane adresowe i internetowe dotyczące zamieszczania ogłoszeń. Należy też pamiętać o umieszczeniu danych pożyczkobiorcy.

Ważną rolę odgrywa wstępna kwalifikacja zainteresowanych. Taka

¹⁹ Dalej MBOiR.

²⁰ Dalej MSR.

²¹ Por. *Instrukcja...*, s. 5-6.

²² § 1.5 Instrukcji.

²³ International Competitive Bidding.

²⁴ § 1.16 Instrukcji.

²⁵ General Procurement Notice.

²⁶ Chodzi o publikację Development Business online (UNDB online) oraz Development Gateway's dgMarket.

wstępna kwalifikacja jest konieczna w przypadku dużych, czy też kompleksowych robót. Koszty jakie musiałby ponieść pożyczkobiorca mogłyby zniechęcić zainteresowanych do uczestnictwa w przetargu. Takie zawężenie wspomnianej oferty daje gwarancje, że zaproszenie do przetargu będzie dotyczyć tylko takich podmiotów, które z jednej strony posiadają odpowiednie środki, a z drugiej strony będą mogły sprostać założeniom przetargu. Przykładowe zamówienie może dotyczyć np. urządzenia projektowego na zamówienie, zakłady przemysłowe, specjalistyczne usługi oraz kontakty pod klucz, projektowo-budowlane czy menadżerskie. Istotną rolę odgrywa też dotychczasowe doświadczenie i wyniki w realizacji projektów²⁷. Wstępna kwalifikacja będzie zareklamowana i opublikowana zgodnie z procedurami zawartymi w Instrukcji²⁸. Zaproszenie otrzymują ci uczestnicy postępowania, którzy spełniają określone wymogi. I właśnie oni będą mogli uczestniczyć w przetargu.

Innym trybem, który może mieć zastosowanie w przypadku, gdy przetarg jest dużej wartości, jest zmodyfikowany międzynarodowy przetarg konkurencyjny. Zastosowanie mają wówczas uproszczone warunki reklamowe i walutowe²⁹. W sytuacji, gdy międzynarodowy przetarg konku-

rencyjny okaże się zbyt kosztowny i nieefektywny, wówczas można zastosować inne metody zamówień publicznych. Należy pamiętać, że ewentualne dzielenie zamówień z powodu małej atrakcyjności (czyli oddzielenie dużego i „ciekawego” zamówienia od mało atrakcyjnego) musi być uprzednio zaopiniowane przez GBŚ³⁰.

Pierwszą z innych metod zamówień publicznych jest ograniczony przetarg międzynarodowy, będący w zasadzie otwartym przetargiem międzynarodowym. Oferenci są zapraszani do niego bezpośrednio, a nie przez otwarte ogłoszenie. Ma on zastosowanie w dwóch przypadkach. Po pierwsze, gdy w grę wchodzi inne wyjątkowe przyczyny uzasadniające zastosowanie ograniczonego przetargu międzynarodowego. Przed pożyczkobiorcą stoi trudne zadanie dążenia do uzyskania ofert z wystarczająco szerokiej listy potencjalnych dostawców, tak aby zapewniono konkurencyjne ceny. W przypadku tego zamówienia nie stosuje się preferencji krajowych³¹. Do ograniczonego przetargu międzynarodowego z wyłączeniem wskazanych wyjątków, zastosowanie mają te same przepisy co przy międzynarodowym przetargu konkurencyjnym³².

Kolejną z metod zamówień publicznych jest krajowy przetarg konkurencyjny. Ten tryb ma wyłączne zastosowanie w przypadku zamówień publicznych w kraju pożyczkobiorcy.

²⁷ GPŚ wyszła naprzeciw oczekiwaniom wielu pożyczkobiorców i przygotował Standardowy Dokument Wstępnej Kwalifikacji, który ma zastosowanie w określonych wypadkach.

²⁸ Por. § 2.7 i § 2.8 Instrukcji.

²⁹ Por. § 3.11 Instrukcji.

³⁰ Por. *International...*, s. 24.

³¹ Tamże.

³² § 2.60 Instrukcji.

Z założenia jest to najbardziej ekonomiczny i sprawny sposób zamawiania towarów lub usług. Procedura ta, aby spełnić wymogi GBS musi być tak modyfikowana, aby zapewnić oszczędność, skuteczność, przejrzystość oraz czynić zadość tzw. ogólnej części Instrukcji. Charakteryzowany tryb ma zastosowanie w przypadku, gdy ewentualni oferenci zagraniczni nie są zainteresowani z powodu małej wartości kontraktu, z powodu rozproszenia geograficznego prac lub też w sytuacji, gdy ich wykonanie jest rozciągnięte w czasie, prace wymagają dużej ilości siły roboczej oraz w sytuacji, gdy towary i usługi są dostępne lokalnie, a ich ceny są niższe od cen na rynku międzynarodowym. Ogłoszenie o przetargu nie jest obwarowane sformalizowanymi wymogami. Wystarczy ograniczenie do krajowej prasy lub monitora urzędowego, bądź też do bezpłatnej i powszechnie dostępnej strony internetowej³³.

Kolejnym trybem jest tzw. *shopping* czyli międzynarodowe i krajowe zakupy. Jest to metoda charakteryzująca się na porównaniu cen otrzymanych od kilku dostawców (gdy chodzi o towary) lub też od kilku wykonawców (w przypadku robót budowlanych). Takich ofert musi być przynajmniej trzy, tak aby można było je porównać i wybrać najlepszą. Powyższe zamówienie dotyczy towarów i robót budowlanych małej wartości³⁴.

Oprócz wyżej wymienionych zamówień Instrukcja przewiduje też

tw. bezpośrednio przyznanie kontraktu, tryb zbliżony w konstrukcji do polskiego zamówienia z wolnej ręki. Zastosowanie ma m.in. w przypadkach kataklizmów naturalnych³⁵. Inne tryby wymienione w Instrukcji to tzw. tryb zużycia własnych sił i środków³⁶, zamawianie towarów i usług od agenta ONZ³⁷, zamówienie z użyciem agencji przetargowych³⁸ i agentów inspekcyjnych³⁹, zamówienie w postaci pożyczek dla pośredników finansowych⁴⁰, zamówienia w ramach BOO⁴¹/BOT⁴²/BOOT⁴³ koncesji i innych podobnych mechanizmów sektora prywatnego⁴⁴, zamówienie w oparciu o wykonanie⁴⁵ oraz zamówienie w ramach pożyczek gwarantowanych przez Bank⁴⁶.

³⁵ § 3.6 Instrukcji.

³⁶ § 3.8 Instrukcji.

³⁷ § 3.9 Instrukcji.

³⁸ § 3.10 Instrukcji.

³⁹ § 3.11 Instrukcji.

⁴⁰ § 3.12 Instrukcji.

⁴¹ Build, Own, Operate – budowa, własność, eksploatacja.

⁴² Build, Operate, Transfer – budowa, eksploatacja, transfer.

⁴³ Build, Own, Operate, Transfer – budowa, własność, eksploatacja, transfer.

⁴⁴ Por. § 3.13 Instrukcji, powyższe zamówienie może dotyczyć takich projektów jak płatne drogi, tunele, porty, mosty, elektrownie, oczyszczalnie ścieków czy też systemy dystrybucji wody.

⁴⁵ § 3.14 i § 3.15 Instrukcji.

⁴⁶ § 3.16 Instrukcji.

³³ § 3.3 i § 3.4 Instrukcji.

³⁴ Por. *International...*, s. 25.

IV. Umowa o zamówieniach publicznych Światowej Organizacji Handlu

Światowa Organizacja Handlu⁴⁷ jest jedną z nielicznych organizacji międzynarodowych o zasięgu ogólnosiwiatowym, zajmującą się określaniem reguł handlu pomiędzy państwami członkowskimi. Do podpisania umowy WTO doszło w czasie tzw. urugwajskiej rundy negocjacji handlowych, która odbyła się w latach 1986 – 1994. Za integralną część umowy uważa się załączniki, które zawierają teksty poszczególnych umów zawartych podczas tej rundy negocjacji. GATT 1994 to jedna z umów zawarta w załącznikach 1-3. Jest to Nowy Układ Ogólny w sprawie taryf Celnych i Handlu⁴⁸. Jest to umowa o charakterze multilateralnym, w przeciwieństwie do porozumień plurilateralnych (zawarte są w załączniku nr 4), jakim jest m.in. Umowa o zamówieniach publicznych WTO⁴⁹.

Początek prac nad GPA 1994 datuje się na 1947 r., kiedy doszło do zawarcia GATT 1947. W zamyśle było to porozumienie, które miało mieć charakter prowizoryczny. Niemniej takie założenia okazały się błędne i powyższy układ przetrwał prawie 50 lat⁵⁰. W międzyczasie pod-

jęto kilka nieudanych prób zmiany takiego stanu rzeczy, niemniej jednak prace nad nowymi regulacjami owocowały głównie konfliktami międzynarodowymi⁵¹. Przełom nastąpił w ramach tzw. rundy tokijskiej odbywającej się w latach 1976 – 1979. Zakończyła się ona podpisaniem w 1979 r. odrębnej umowy w sprawie zamówień rządowych, GPA 1979. Układ ten wiązał tylko te państwa, które do niego przystąpiły. Stronami umowy była Europejska Wspólnota Gospodarcza⁵², tworzące ją dziewięć państw (w trakcie jej obowiązywania przystąpiły Grecja, Hiszpania oraz Portugalia) oraz Austria, Finlandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria, Szwecja, Stany Zjednoczone, Kanada, Japonia, Hongkong i Singapur oraz Izrael. Zakres przedmiotowy ograniczono tylko i wyłącznie do zamówień udzielanych przez jednostki centralne, które dotyczyły dostaw o wartości co najmniej 150 tys. SDR⁵³. Takie zawężenie zamówień spowodowało, że w ramach GPA 1979 udzielano zaledwie ułamka ogólnej wartości publicznych kontraktów zawieranych na świecie⁵⁴. Spowodowało to konieczność dalszych prac nad uregulowaniem powyższej

⁴⁷ Dalej WTO.

⁴⁸ Zastąpił on Układ GATT 1947.

⁴⁹ Dalej GPA 1994 (Government Procurement Agreement).

⁵⁰ Za następcę prawnego GATT można uznać WTO. Układ ten trwał m.in. tak długo z racji postawy amerykańskiego senatu, który blokował dalsze prace nad podobnymi układami.

⁵¹ Wystarczy wskazać konflikt na linii Stany Zjednoczone Ameryki Północnej – Wielka Brytania, dotyczący preferencji krajowych w ramach zamówień sektora obronnego.

⁵² EWG.

⁵³ Special Drawing Rights – jednostka rozliczeniowa Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

⁵⁴ A. Reich, *The International Public Procurement Law The Evolution of International Regimes of Public Purchasing*, The Hague 1999, s. 133.

problematyki, czego owocem były wspomniane już prace w ramach tzw. rundy urugwajskiej.

Najważniejsze cele umowy określono w preambule. Istotną rolę poświęcono regulacji trybów zamówień publicznych jakie będą się znajdować w GPA 1994. Umowa dotyczy tylko zamówień powyżej tzw. progów widełkowych. Nie są one jednolite, sygnatariusze opracowali je na różnych poziomach, osiągając kompromis tylko w przypadku jednostek administracji centralnej i tylko w odniesieniu do usług. Próg ten określono na poziomie 130 tys. SDR. Co do innych progów, pozostawiono je w gestii państw, sygnatariuszy umowy, w zależności od rodzaju usług oraz podmiotu udzielającego zamówienia⁵⁵. Aktualnymi sygnatariuszami umowy są Unia Europejska i jej 25 państw członkowskich⁵⁶ (w tym Polska), Szwajcaria, Norwegia, Liechtenstein, Islandia, Stany Zjednoczone, Kanada, Japonia, Korea Południowa, Singapur, Izrael, Aruba oraz Hongkong (pozostaje on mimo utraty suwerenności odrębnym terytorium celnym, wizowym i paszportowym). Chęć akcesji do GPA 1994 wyraża coraz większa liczba państw, m.in. Panama, Jordania, Paragwaj i Kirgizja⁵⁷.

⁵⁵ Szerzej m.in. D. Piasta, *Zamówienia publiczne w świetle procedur Światowej Organizacji Handlu*, Warszawa 2001, s. 23-24.

⁵⁶ Oficjalna strona internetowa GPA 1994 podaje taką liczbę członków, zupełnie pomijając Rumunię a Bułgarię umieszcza w grupie państw zainteresowanych akcesją.

⁵⁷ Por. D. Piasta, *Umowy międzynarodowe dotyczące zamówień publicznych*, „Zamówienia publiczne. Doradca”, nr 9/2003, s. 22.

GPA 1994 jest uważana za bardzo ekskluzywną organizację międzynarodową. Powodów takiego stanu rzeczy jest kilka. Za najważniejsze uważa się główne zasady będące filarem GPA 1994 czyli zasadę traktowania narodowego i niedyskryminacji. Konieczność nie dyskryminowania zagranicznych wykonawców wiąże się z otwarciem rynków na ich rzecz, przez co może dojść do sytuacji, iż krajowy wykonawca przegrywał będzie rywalizację na rynku z bogatszymi i bardziej konkurencyjnymi wykonawcami zagranicznymi. Brak akcesji zależy zatem rozumieć jako obronę interesów państwowych poprzez preferowanie wykonawców krajowych. Kalkulacja zysków (otwarcie obcych rynków na własnych wykonawców) i strat (problemy konkurencyjności z zagranicznymi wykonawcami) powoduje nieopłacalność akcesji do GPA 1994 dla wielu państw. Od kilku lat trwają prace nad nowym porozumieniem dotyczącym zamówień publicznych, którego głównym celem jest przyciągnięcie państw rozwijających się⁵⁸. GPA 1994 przewiduje również status tzw. obserwatorów. Państwa posiadające status obserwatorów mogą brać udział w pracach organizacji, a także stosować przepisy GPA 1994 po uprzednim poinformowaniu Komitetu GPA. Taki status posiadają m.in. Argentyna, Australia, Chile, Kamerun, Kolumbia, Chorwacja, Mołdawia, Oman oraz niektóre organizacje międzynarodo-

⁵⁸ Tamże s. 25.

we, np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy⁵⁹.

W GPA 1994 przewidziano trzy rodzaje procedur udzielania zamówień publicznych, tj. procedurę przetargu nieograniczonego⁶⁰, procedurę przetargu ograniczonego⁶¹ oraz zamówienie bezpośrednie⁶². Przetarg nieograniczony jest obok przetargu ograniczonego podstawowym trybem udzielenia zamówień publicznych w GPA 1994. W postępowaniu może uczestniczyć każdy zainteresowany wykonawca⁶³. Ogłoszenie jest zaproszeniem do składania ofert. Przetarg można uzupełnić o negocjacje, które błędnie uważa się za odrębny tryb zamówień publicznych⁶⁴. Przetarg ograniczony, tak samo jak przetarg nieograniczony może być zastosowany zawsze. Zaproszenie polega na składaniu wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. Podstawową różnicą pomiędzy przetargiem nieograniczonym a przetargiem ograniczonym jest to, że w przypadku charakteryzowanego trybu, oferty mogą składać tylko ci wykonawcy, którzy zostali zaproszeni przez zamawiającego, po dokonaniu przez niego odpowiedniej kwalifikacji⁶⁵. Procedura zamawiania bezpośredniego to tryb

wyjątkowy⁶⁶. Różnica pomiędzy zamówieniem z wolnej ręki, a wyżej wymienionym trybem dotyczy możliwości prowadzenia negocjacji oraz tym, że zamówienia można udzielić więcej niż jednemu wykonawcy. Każde zamówienie bezpośrednie winno się podsumować sprawozdaniem⁶⁷.

V. Podsumowanie

Główną rolą scharakteryzowanych regulacji dotyczących zamówień publicznych jest w pierwszej kolejności pomoc przy regulowaniu zamówień publicznych w poszczególnych krajach, ale też rola modelowej regulacji, którą łatwo zastosować w przypadku krajowego porządku prawnego. Międzynarodowe standardy zamówień publicznych odgrywają coraz większą rolę na świecie. Duże środki pieniężne, umiędzynarodowienie trybów zamówień publicznych rodzą nie tylko prawa państw czy też innych podmiotów do udzielania zamówień publicznych, ale też w głównej mierze obowiązki. Znamienne jest, że regulacje dotyczące prawa wspólnotowego w dziedzinie zamówień publicznych, wzorowane są głównie na scharakteryzowanych standardach. Pierwszeństwo charakteryzowanych regulacji (w szczególności (GPA 1994) pokazuje jak dużą rolę odgrywają na świecie.

⁵⁹ Por. D. Piasta, *Zamówienia publiczne w świetle...*, s. 49.

⁶⁰ Open rendering procedures.

⁶¹ Selective rendering procedures.

⁶² Limited rendering procedures.

⁶³ Art. VII: 3 lit. 4.

⁶⁴ Por. D. Piasta, *Zamówienia publiczne w świetle...*, s. 64.

⁶⁵ Art. VII.

⁶⁶ Pod rządami GPA 1979 nosił nazwę zamówienia z wolnej ręki, katalog okoliczności uzasadniających zastosowanie był znacznie krótszy niż obecnie obowiązujący.

⁶⁷ Por. art. XV ust. 2 GPA 1994.

Warto scharakteryzować wpływ wymienionych przez autora regulacji na polski porządek prawny. Proponowana charakterystyka pokazała, by ewentualne odmienności oraz jak przebiega recepcja i konkretyzacja ogólnych standardów w konkretnych przepisach prawnych.

Summary

The author in the article describes selected regulations which concern Government Procurement all over the world. The author focuses on the presentation of Model Law on Procurement of Goods, Construction and Services with Guide to Enactment, International Bank for Reconstruction and Development Guidelines, Procurement under IBRD Loans and IDA Credit and World Trade Organization. What is more, the author emphasizes the most probable causes of those laws, general principles concerning Prequalification proceedings of Government Procurement and range of subjects and entities.

The author briefly discusses some particular modes of Government Procurement which are present in mentioned laws. The main purpose of this article is to delve into the international standards of Government Procurement, underlining their positive aspects and positive influence on national regulations.

Nota o autorze:

mgr Dominik Tyrawa, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli, Instytut Prawa, Katedra Prawa Międzynarodowego. Kontakt: dtyrawa@kul.pl, główne kierunki zainteresowań: wpływ prawa międzynarodowego na polski porządek prawny.